Lietas arhīva Nr. AA43-0122-25/7

ECLI:LV:ADAT:2025:0410.A420218922.14.S

Administratīvā apgabaltiesa

SPRIEDUMS

Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2025. gada 10. aprīlī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētāja Valda Zommere, tiesneši Ilze Amona un Kaspars Berķis,

piedaloties pieteicējiem /Persona D/ un /Persona E/, /Organizācija A/ pārstāvjiem /Persona F/ un /Persona G/, atbildētāja pusē pieaicinātās iestādes Rīgas valstspilsētas pašvaldības Pilsētas attīstības departamenta pārstāvim /Persona H/, trešās personas /Organizācija B/ pilnvarotajiem pārstāvjiem /Persona I/, /Persona J/ un /Persona K/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /Organizācija A/, /Persona E/ un /Persona D/ pieteikumu par Rīgas domes Pilsētas attīstības departamenta (šobrīd – Rīgas valstspilsētas pašvaldības Pilsētas attīstības departaments) 2022. gada 9. maija lēmuma Nr. DA-22-12429-nd atcelšanu, sakarā ar Rīgas valstspilsētas pašvaldības Pilsētas attīstības departamenta apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2024. gada 10. janvāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Rīgas valstspilsētas pašvaldības Pilsētas attīstības departaments (turpmāk – departaments) 2022. gada 16. februārī izdeva trešajai personai /Organizācija B/ būvatļauju Nr. BIS-BV-4.1-2022-1265 (DA-22-556-abv) (turpmāk – būvatļauja) daudzdzīvokļu dzīvojamās ēkas būvniecībai /Adrese C/.

Administratīvais process iestādē noslēdzās ar departamenta 2022. gada 9. maija lēmumu Nr. DA-22-12429-nd (turpmāk – pārsūdzētais lēmums), ar kuru būvatļauja atstāta negrozīta.

[2] Pieteicēji /Organizācija A/ (turpmāk – biedrība), kā arī /Persona E/ un /Persona D/ iesniedza tiesā pieteikumus par pārsūdzētā lēmuma atcelšanu. Pieteikumi pamatoti ar šādiem argumentiem.

[2.1] Būvatļaujas nosacījumi, pieļaujot maksimālo stāvu skaitu – piecus –, ir pretrunā Rīgas teritorijas plānojumam 2006.–2018. gadam (turpmāk – Teritorijas plānojums) un Rīgas domes 2005. gada 20. decembra saistošajiem noteikumiem Nr. 34 “Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi” (turpmāk – Apbūves noteikumi), kā arī nav izvērtēti lietderības apsvērumi, nosakot maksimālo pieļaujamo stāvu skaitu, ignorējot blakus esošo savrupmāju īpašnieku un iedzīvotāju intereses. Ēka /Adrese B/ atbilst kategorijai “Viena dzīvokļa māja” jeb savrupmāja.

[2.2] Tas, ka formāli zemesgabaliem /Adrese B/ un /Adrese C/ nav tiešu robežu, nenozīmē, ka tie nav kaimiņi, jo abas ēkas ir plānotas tieši viena otrai pretī. Starp šiem īpašumiem ir iela un netiek

ievērots 30 metru attālums.

[2.3] Apbūves analīzē ietvertie secinājumi neatbilst faktiskajai situācijai dabā. Turklāt lietā ir tikai trešās personas pasūtītā apbūves analīze, kura, acīmredzot, pasūtītāja interesēs ir veikta formāli un neatbilst situācijai dabā. Plānotā apbūve pamatā ir salīdzināta ar apkārtnē esošo piecu un 12 stāvu apbūvi, ignorējot faktu, ka tās pēc būtības ir divas dažādas apkaimes ar diviem būtiski dažādiem infrastruktūras līmeņiem.

[2.4] Visos plānos /Iela X/ krustojas ar /Iela Y/. Tomēr tas neatbilst situācijai dabā, jo /Iela X/ jau no Mirdzas Ķempes ielas izbūves laikiem ir beigusies ar strupceļu, turpinoties tikai kā ietve, proti, tālāka transportlīdzekļu kustība nav iespējama.

[2.5] Rīgas dome būvatļaujas izsniegšanas brīdī ir pieņēmusi un apstiprinājusi jaunus noteikumus Rīgas teritorijas plānojumam līdz 2030. gadam, kuri šajā rajonā paredz maksimāli tikai trīs stāvu apbūvi. Lai gan jaunie noteikumi nestājās spēkā, jo augstāka iestāde tos atcēla, tomēr departamentam būtu jāņem vērā jaunie apstākļi.

[2.6] Būvatļaujas izsniegšanas procesā nav vērtētas iespējas, kā pēc iespējas mazāk nodarīt kaitējumu teritorijā esošajiem dižkokiem un pēc iespējas samazināt koku izciršanu. Plānotajā apbūves teritorijā ir reģistrēti vairāki dižkoki.

[2.7] Ģenerālplānā ir redzams, ka tiks aizsegts gan skats uz kokiem, gan mazināta to estētiskā vērtība. Tāpat tiks mainīti vides apstākļi – ūdens režīms un iznīcināta dabiskā zemsedze. Pārsūdzētajā lēmumā ir atsauce uz sertificēta arborista atzinumu, kurā ir atzīts, ka plānotā būve vienam valsts nozīmes dižkokam pat pārkāpj valsts dižkokiem noteikto aizsargājamo platību par 1,5 metriem, taču tas tiek attaisnots ar to, ka tas atrodas ārpus koka sakņu kritiskās zonas. Noteikumi nepieļauj atkāpes no noteiktajiem 10 metriem. Arborista atzinumā nekas nav minēts par aizsardzības zonu.

[2.8] Nav skaidrs, kādi apstākļi ir mainījušies, kāpēc Dabas aizsardzības pārvalde sākumā norādīja, ka ēkas izbūve zemesgabalā paredzēta divu valsts nozīmes dižkoku aizsardzības zonās, kas nav pieļaujams, bet vēlāk tai vairs nebija iebildumu.

[2.9] Izsniedzot būvatļauju, nav tikusi vērtēta ne autostāvvietu skaita pietiekamība un atbilstība teritorijas spējai uzņemt lielu papildu skaitu automašīnu novietošanai uz ielas, ne arī vērtēta teritorijas apkārtējo ielu spēja nodrošināt drošu satiksmes kustību un to ietekmi uz blakus esošo teritoriju, ņemot vērā, ka piekļūšana daudzstāvu ēkai paredzēta pa ielām, kas ved caur savrupmāju apbūves teritoriju.

Pieteicēju ieskatā autostāvvietu skaits nav pietiekams. Blakus esošās ielas (/Iela M/ un /Iela X/) nespēj palielināt autostāvvietu funkciju izpildi pat ne 50 % apmērā no nepieciešamā apjoma, jo tās ir salīdzinoši mazas un šauras ielas ar savrupmāju apbūvi. Pārvēršot šo savrupmāju apbūves rajonu par autostāvvietu, būtiski samazināsies iedzīvotāju dzīves kvalitāte. /Iela X/, pa kuru var aizbraukt uz /Iela M/, nav gājēju ietvju un, būtiski palielinoties auto satiksmei, tiks apdraudēta gājēju, tajā skaitā bērnu, drošība.

[2.10] Nav zināms, kādu ietekmi atstās uz autostāvvietu izbūvi /Adrese D/ apstāklis, ka šajā zemesgabalā atrodas īpaši apdraudētās dzīvnieku sugas – lapkoka praulgrauža (*Osmoderma eremita*) – atradne.

[2.11] Ir vērtējams nevis fiziski izbūvēto autostāvvietu skaits, bet gan automašīnu plūsmas apjoms, kas paredzēts auto novietošanai jaunuzceltās būves dēļ, proti, infrastruktūras noslogojums, kas šajā gadījumā noteikti pārsniegs 50 automašīnas.

[2.12] Izsniedzot būvatļauju, nav vērtētas apkārtējās teritorijas reljefa īpatnības un apstāklis, ka Mailes upīte/grāvis veic būtiskas meliorācijas funkcijas. Ēka /Adrese B/ ir projektēta un celta /Datums

G/. Ēkas projektā ir norādīts uz gruntsūdeņu līmeni. Arī šobrīd zemesgabalā /Adrese B/ ir augsts gruntsūdeņu līmenis.

[2.13] Rīgas dome Rīgas teritorijas plānojuma līdz 2030. gadam izstrādes ietvaros apstiprināja Rīgas pilsētas ūdens teritoriju un krastmalu tematisko plānojumu, kurā ir noteikts, ka Mailes upīte/grāvis ir iekļauts atjaunojamo/renaturalizējamo ūdensobjektu sarakstā, jo pilda svarīgu lomu apkārtnes gruntsūdeņu savākšanā un novadīšanā uz Ķīšezeru. Atbilstoši šim plānojumam Mailes upītei/grāvim ir jāievēro 10 metru aizsargjosla, kas tiek ignorēts. Mailes upīte/grāvis un tā daļas nav uzskatāmas par kanalizācijas tīklu.

[2.14] Neveicot Mailes upītes/grāvja sakārtošanu un meliorācijas sistēmas izbūvi, tā vietā uzceļot ēku /Adrese C/, tiks nobloķēta gruntsūdeņu dabiskā novadīšana līdz Mailes upītei/grāvim, tādējādi nodarot ievērojamu kaitējumu ēkai /Adrese B/ un tās iedzīvotājiem. Prasība nepasliktināt apkārtesošo zemesgabalu hidroloģisko stāvokli pati par sevi izslēdz šādas ēkas celtniecību, jo gruntsūdeņi no /Adrese B/ vairs nekur netecēs un uzkrāsies šajā teritorijā. Par to nav iespējams pārliecināties bez ekspertīzes, kura turklāt ir jāveic pirms būvniecības uzsākšanas. Departaments pieteicēju iebildumus par gruntsūdeņiem pēc būtības ignorēja, runājot tikai par lietus notekūdeņiem.

[2.15] Būvatļaujas izsniegšanas procesā nav vērtēta ietekme uz blakus esošajiem īpašumiem, ņemot vērā, ka tieši blakus plānotajai apbūves teritorijai atrodas savrupmājas, un nav vērtēts, kā pēc iespējas samazināt negatīvo ietekmi uz nekustamā īpašuma vērtības samazināšanos blakus esošajiem īpašumiem.

[2.16] Mailes ielas izbūve un /Adrese C/ teritorijas labiekārtošana uzlabotu apkārtējo vidi, palielinot apkārtējo īpašumu vērtību, tomēr šie plusi neatsvērtu mīnusus, kas saistīti ar piecstāvu ēkas celtniecību. Savrupmājas vai dvīņu mājas celtniecība /Adrese C/ apkārtējai videi sniegtu gan minētos plusus, gan neradītu mīnusus.

[2.17] Ņemot vērā plānotās būvniecības situācijas komplekso raksturu (būvniecība tiek veikta tieši blakus vēsturiskai savrupmājas apbūvei; intensīva transporta kustība paredzēta caur savrupmāju apkaimi pa E kategorijas ielām; paredzēta liela apjoma koku izciršana /Adrese C un D/ un būtisko ietekmi uz vides kvalitātes samazināšanos, pirms būvatļaujas izsniegšanas bija nepieciešams izstrādāt detālplānojumu kompleksai būvniecības iecerei /Adrese C/ un /Adrese D/, kā arī /Iela M/ izbūvei. Tas, ka formāli tie ir trīs atsevišķi būvprojekti, nemaina to, ka tie ir cieši saistīti un nav atdalāmi.

[2.18] Autostāvvietu izveidošanai /Adrese D/ un /Iela M/ izbūvei ir nepieciešamas atsevišķas būvatļaujas. Kaut arī būvatļauja neparedz /Iela M/ izbūvi atbilstoši E kategorijas ielas prasībām, bez E kategorijas ielas izbūves nav pieļaujams šis būvprojekts.

[2.19] Ne būvatļaujas, ne koku ciršanas atļaujas izsniegšanas procesā nav nodrošināta sabiedrības viedokļa uzklausīšana un visu iesaistīto pušu interešu izvērtēšana un līdzsvarošana, tādējādi pārkāpjot sabiedrības līdzdalības tiesības lēmumu pieņemšanā.

[2.20] Publiskā koku ciršanas apspriede netika rīkota, jo apstādījumu saglabāšanas komisija atzina par pietiekamu trešās personas un biedrības panākto vienošanos. Taču biedrība pārstāvēja plašākas sabiedrības intereses, bet tiešo kaimiņu intereses neapsvēra.

[2.21] Būvatļaujā paredzētā ēka būtiski samazina insolāciju ēkai /Adrese B/. Šādā gadījumā ir veicama publiskā apspriešana un jāsaņem /Adrese B/ īpašnieku piekrišana. Nav rīkota visas būvniecības publiskā apspriešana. Tomēr svarīgākais ir tas, ka nav izstrādāts rajona detālplānojums, kam arī ir nepieciešama publiskā apspriešana, atsevišķi ir nepieciešams arī iesaistīto nekustamo īpašumu īpašnieku paraksts uz detālplānojuma grafiskās daļas. Bez tiešas /Adrese B/ īpašnieku piekrišanas šāda apjoma ēkas celtniecība nemaz nav iespējama.

[3] Departaments paskaidrojumā pieteikumus neatzīst, paskaidrojot turpmāko.

[3.1] Ar departamenta galvenā arhitekta 2022. gada 11. jūlija lēmumu koriģēts būvatļaujas projektēšanas nosacījumu 6.30. apakšpunkts.

[3.2] Normatīvie akti neparedz ierobežojumu zemesgabalā būvēt piecstāvu ēku.

[3.3] Normatīvie akti neļauj iestādei finansēt apbūves analīzes veikšanu privātpersonu būvniecības iecerēm.

[3.4] Līdz jauno saistošo noteikumu īstenošanas uzsākšanai pašvaldība piemēro saistošos noteikumus, ar kuriem tika apstiprināts iepriekšējais teritorijas plānojums.

[3.5] Neviens normatīvais akts neliedz realizēt būvniecības ieceri zemesgabalā sakarā ar lapkoka praulgrauža (*Osmoderma eremita*) atradni.

[4] Trešā persona paskaidrojumā pieteikumus neatzīst, paskaidrojot turpmāko.

[4.1] Biedrībai nav subjektīvo tiesību uzturēt pieteikumu, jo nav konstatējams neviens gadījums, kas ļautu biedrībai pārsūdzēt lēmumu. Biedrībai nav konstatējamas no "kaimiņu tiesībām" izrietošas subjektīvās tiesības, jo no pieteikuma nav saprotams, kādā veidā paredzētā dzīvojamās ēkas būvniecība aizskar biedrības pārstāvēto īpašnieku un iedzīvotāju īpašuma tiesības vai citādi ietekmē tiesības lietot to rīcībā esošo īpašumu.

Tāpat arī pieteicēju /Persona E/ un /Persona D/ kaimiņu tiesības nav aizskartas, jo no pieteikuma nav saprotams, kādā veidā paredzētā dzīvojamās ēkas būvniecība aizskartu pieteicēju īpašuma tiesības vai citādi ietekmētu tiesības lietot viņu īpašumus.

[4.2] Ar trešās personas izvēlēto būvniecības veidu netiks sasniegts gruntsūdeņu līmenis, kā arī netiks šķērsota to līnija, tātad netiks bloķēti gruntsūdeņu dabiskie kanāli. Šo viedokli apstiprina SIA "Markvarta ģeotehniskais birojs" ietekmes uz vidi novērtējums.

[4.3] Pieteicēji nepamatoti apgalvo, ka gruntsūdeņus nav iespējams ielaist pilsētas lietus notekūdeņu tīklā. Ir vispārpieņemta ceļu projektēšanas un izbūves prakse, izbūvējot drenāžas sistēmu. Trešā persona aicināja pieteicējus uz tikšanos, lai atrisinātu jautājumu ar lietus ūdeņu novadīšanu no zemesgabala /Adrese B/, taču pieteicēji uz to neatsaucās.

[4.4] Apstāklis, ka pieteicēji vai biedrības biedri ir blakus esoša īpašuma īpašnieki vai lietotāji (kaimiņi), nav pietiekams, lai tādēļ automātiski atzītu subjektīvās tiesības apstrīdēt blakus īpašumā īstenotu būvniecības ieceri un ar to saistītos būvniecības lēmumus.

[4.5] Trešā persona bija ņēmusi vērā Dabas aizsardzības pārvaldes norādījumus, precizējot būvniecības ieceres ģenerālplānu tā, lai būvobjekta novietojums neskartu zemesgabalā esošo valsts nozīmes dižkoku aizsardzības zonu, tāpēc Dabas aizsardzības pārvalde norādīja, ka ir izvērtējusi trešās personas precizētos un labotos dokumentus un secināja, ka iepriekš norādītās nepilnības ir labotas un attiecīgi precizētas.

[4.6] Trešā persona, reaģējot uz izskanējušo informāciju par īpaši apdraudēto dzīvnieku sugu – lapkoka praulgrauža (*Osmoderma eremita*) – atradni, kuru var ietekmēt plānotā būvniecība, ir pieaicinājusi attiecīgo ekspertu. 2022. gada 5. jūlijā ir saņemts dabas eksperta atzinums, kurā ir konstatēta divu īpaši aizsargājamo sugu – lapukoku praulgrauža *(Osmoderma barnabita*) un spožās skudras (*Lasius fuliginosus*) – dzīvotne, kā arī secināts, ka paredzamā auto stāvlaukuma un iebrauktuves izbūve neatstās tiešas negatīvas sekas uz īpaši aizsargājamu sugu dzīvotnēm, ievērojot atzinuma nosacījumus.

[4.7] Pieteicēju vides argumentu piesaukšana ir tikai formāla. Pieteicēju mērķis ir aizkavēt dzīvojamās ēkas būvniecību, lai saglabātu nemainīgu pilsētas vidi un ainavu konkrētajā teritorijā.

Tomēr pieteicējiem nav subjektīvo tiesību sagaidīt, ka attiecīgā vide paliks neizmainīta un neapbūvēta, ja reiz apbūvi pieļauj teritorijas plānojuma dokumenti un citi normatīvie akti un ja būvniecība tiek īstenota normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

[4.8] Departamentam, izdodot būvatļauju, bija jāpiemēro spēkā esošās tiesību normas. Taču arī pēc jauno noteikumu spēkā stāšanās trešajai personai būtu likumīgas tiesības turpināt uzsākto būvniecības ieceres realizāciju, pamatojoties uz tiesiskās paļāvības principu.

[4.9] Nav pamatots un pierādīts pieteicēju viedoklis, ka būvniecības ieceres rezultātā rajons tiks pārvērsts par autostāvvietu. Pieteicēju aprakstītā problēma ir atrisināma ārpus šī administratīvā akta, nosakot pieteicēju noteiktās ielās ceļu satiksmes ierobežojumus ar aizlieguma zīmi Nr. 327 “Stāvēt aizliegts”.

[4.10] Šobrīd ir sagatavots būvprojekts minimālā sastāvā, kurā nav autostāvvietu personām ar īpašām vajadzībām, jo būvprojekts minimālā sastāvā nav tehniskais projekts, kurā attēlotas pilnīgi visas detaļas līdz detalizētai precizitātei – tāds nav būvprojekta minimālā sastāvā mērķis. Tehniskā projekta sagatavošanas laikā tiks izstrādāti ceļu daļas rasējumi un skiču līmenī saskaņotie risinājumi tiks precizēti.

[4.11] Nedz Apbūves noteikumos, nedz citā būvniecību reglamentējošā normatīvajā aktā nav paredzēta īpaša kārtība plānotās būvniecības ieceres lietderības apsvērumu izvērtēšanai, izsniedzot būvatļauju. Būvniecības iecerei ir jāatbilst attiecīgās pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem. Būvprojektam minimālā sastāvā ir pievienota apkārtnes apbūves analīze.

[4.12] Trešās personas izstrādātajā būvniecības ieceres ģenerālplānā atbilstoši projektu noformēšanas standartiem ir jānorāda visi apgrūtinājumi, tai skaitā ielu sarkanās līnijas. Atbilstoši Teritorijas plānojumam ielu sarkanās līnijas ir paredzētas arī līdz šim neizbūvētajam /Iela X/ posmam līdz /Iela Y/. Attiecīgi arī šo apgrūtinājumu trešā persona norāda būvniecības ieceres ģenerālplānā, rēķinoties, ka nākotnē šādu ielu un inženierkomunikācijas tajā Rīgas pilsēta ir tiesīga konkrētajā zonā izbūvēt.

[4.13] Attiecībā uz pieteicēju prasību neradīt hidroloģiskā režīma izmaiņas blakus esošajos zemesgabalos, norādāms, ka būvprojekts minimālā sastāvā ir sagatavots atbilstoši spēkā esošajam Teritorijas plānojumam. Mailes grāvja atjaunošana un esošā maģistrālā lietus kanalizācijas kolektora likvidēšana pēc jaunā Rīgas teritorijas plānojuma pieņemšanas un spēkā stāšanās ir apšaubāma.

[4.14] Saskaņā ar Apbūves noteikumu 49. punktu un attiecīgi būvatļaujā noteikto projektēšanas nosacījumu 6.38. punktu trešajai personai jāizbūvē piebraucamais ceļš, kas nepieciešams piekļūšanas nodrošināšanai līdz dzīvojamajai ēkai, paredzot brauktuvei atbilstoši Apbūves noteikumu 181.6.1. apakšpunktam cieto segumu.

Piebraucamais ceļš ir jāizbūvē /Iela M/ sarkanajās līnijās. Tā kā šādas ielas izbūve jau bija paredzēta šajā teritorijā, neizpildās Apbūves noteikumu 589.3. punkta gadījums, kad nepieciešama detālplānojuma izstrāde. /Iela M/ izbūves projekts ir saistīts ar dzīvojamās ēkas būvniecības ieceres realizāciju. Saskaņā ar Rīgā pieņemto praksi šādi objekti (ielas izbūve) parasti realizējami atsevišķu projektu ietvaros, jo to projektēšanas un būvniecības nosacījumus (standartus) un prasības nosaka citi normatīvie akti, bet tas nenozīmē, ka šos jautājumus nav iespējams risināt viena būvprojekta ietvaros.

[4.15] Būvprojektam minimālā sastāvā ir pievienota insolācijas shēma (zīmējums GP-02), ko bija sagatavojis kompetents būvspeciālists.

[4.16] Izsniedzot būvatļauju, departaments secināja, ka būvniecības ieceres realizācijai nav nepieciešama publiskā apspriešana vai cita veida kaimiņu informēšana.

[5] Pieteicēji /Persona E/ un /Persona D/ papildu paskaidrojumā norāda turpmāk minēto.

[5.1] Trešās personas iesniegtā insolācijas shēma un aprēķini neatbilst reālai situācijai. Ēkas /Adrese C/ ēna pārklās visu vai gandrīz visu /Adrese B/ ēku.

[5.2] Apkaimei ir jābūt savstarpēji funkcionāli saistītai, ko trešā persona ignorē, infrastruktūra ir galvenais kritērijs dzīvojamās ēkas būvniecības gadījumā.

[5.3] Trešā persona izmanto argumentus tā, it kā /Iela X/ jau faktiski būtu savienota ar /Iela Y/ vai vismaz būtu jau fiziski sākta ielu savienošana, savukārt Mailes upīte/grāvis zemesgabalā nepastāvētu, ignorējot dokumentos norādīto.

[5.4] Nav saprotams, kā Rīgas domes Mājokļu un vides departamenta Vides pārvalde varēja grozīt savus tehniskos noteikumus, atceļot prasību par Mailes upītes/grāvja 10 metru aizsargjoslas ievērošanu. Turklāt Rīgas teritorijas plānojums, kurš stājās spēkā 2023. gada 16. februārī, joprojām paredz atjaunot Mailes upīti/grāvi, nosakot tam 10 metru aizsargjoslu.

[5.5] Trešā persona atzīst, ka /Iela M/ izbūves būvprojekts ir cieši saistīts ar viņu projektu, tomēr arī apgalvo, ka neizpildās prasības par detālplānojumu, jo /Iela M/ Teritorijas plānojumā jau ir iekļauta, proti, iezīmēta.

[5.6] Trešā persona atzīst, ka /Adrese D/ plāno izbūvēt papildu autostāvvietas ēkai /Adrese C/, bet cenšas nodalīt šos projektus.

[5.7] Pāļu ietekme ir stipri lielāka un būtiskāka, nekā uzskata trešā persona. Nav skaidrs SIA "Markvarta ģeotehniskais birojs" ietekmes uz vidi novērtējuma izdošanas datums, jo uz dokumenta ir norādīts 2020. gada 30. jūnijs, savukārt elektroniski dokuments parakstīts 2022. gada 7. jūlijā, tas ir, pēc pieteikuma iesniegšanas tiesā. Tas liecina, ka projekta izstrādes un saskaņošanas stadijā jautājums par gruntsūdeņiem tika ignorēts. Būvprojekta vizualizācijā ir paredzēta pazemes autostāvvieta.

[6] Trešā persona papildu paskaidrojumā paskaidro turpmāk minēto.

[6.1] Atbilstoši normatīvajiem aktiem un būvnormatīviem dzīvojamās ēkas būvprojekta risinājumos ir jānodrošina dzīvojamo telpu dabiskais apgaismojums, izstrādājot insolācijas shēmu projektējamai dzīvojamajai ēkai, nevis blakus esošajām ēkām un būvēm.

Atbilstoši valsts noteiktajām insolācijas minimālā līmeņa prasībām vietējās pašvaldības apbūves noteikumos tika noteikti minimāli attālumi starp dzīvojamām mājām. Starp pieteicēju māju un būvobjektu atbilstoši būvprojektam minimālā sastāvā ir 23,7 m, tātad izpildās Teritorijas plānojumā noteiktās prasības minimālajam attālumam.

Trešā persona iesniegusi tiesai insolācijas shēmu video formātā (ar attēliem) ar dzīvojamās ēkas ēnas projekciju uz pieteicēju māju. No tās izriet, ka nav nepieciešama publiskās apspriešanas procedūra.

[6.2] Pamatojoties uz trešās personas apsvērumiem un izvērtējot augstas izšķirtspējas topogrāfiskās informācijas datu bāzē "TOPO" esošo aktuālo informāciju, tehniskie noteikumi grozīti, atceļot prasību par Mailes upītes/grāvja 10 metru aizsargjoslas ievērošanu zemesgabalā, kas nebija noteikta Teritorijas plānojuma 17. pielikumā. Gar zemesgabalu izbūvēts maģistrālais lietus ūdens kanalizācijas kolektors, kas ar Mailes grāvi (nelielu zemes padziļinājumu zemesgabalā) pilda svarīgu lomu apkārtnes gruntsūdeņu savākšanā un novadīšanā uz Ķīšezeru. Kolektors ir aizstājis šajā posmā Mailes upītes funkciju. Zemesgabalam pieguļošajā teritorijā vairs nav plānota renaturalizējamo ūdens objektu posmu atjaunošana. Mailes grāvja pārbūve un attiecīga gruntsūdens līmeņu maiņa, ko vēlas panākt pieteicēji, var būtiski ietekmēt apkārtējo koku augtspēju, līdz ar to radīt nelabvēlīgu ietekmi uz vidi.

[6.3] SIA “Markvarta ģeotehniskais birojs” atzinuma izdošanas datumā ir kļūdaini norādīts 2020. gads (pārrakstīšanas kļūda). Izpēte ir veikta, dokuments ir sagatavots un parakstīts 2022. gadā, ņemot vērā, ka šobrīd ir sagatavots tikai būvprojekts minimālā sastāvā.

[6.4] Pieteicēji tā arī nav pamatojuši, kādā veidā pārsūdzētais lēmums vai būvatļauja aizskar to subjektīvās tiesības. Pieteicēji iebilst pret konkrētu būvniecības ieceri, mēģinot piemeklēt jebkādas normas, kas pamatotu aizliegumu zemesgabalā uzbūvēt dzīvojamo ēku. Vienlaikus pieteicēji nebija apstrīdējuši būvatļauju par piecstāvu dzīvojamās ēkas būvniecību /Iela M/ bez numura (kadastra apzīmējums /Numurs A/), kas robežojas ar zemesgabalu.

[7] Ar Administratīvās rajona tiesas 2024. gada 10. janvāra spriedumu apmierināts pieteicēju pieteikums, atceļot pārsūdzēto lēmumu. Spriedums pamatots ar šādiem argumentiem.

[7.1] Tiesa konstatēja, ka lietā pastāv strīds, vai pieteicējiem ir subjektīvās tiesības apstrīdēt būvatļauju. Ja pieteicējiem šādas tiesības ir – vai būvatļauja atbilst normatīvo aktu prasībām.

[7.2] Tiesa atsaucās uz Administratīvā procesa likuma 31. panta otro daļu un Vides aizsardzības likuma 9. panta trešo daļu, kā arī Senāta Administratīvo lietu departamenta (turpmāk – Senāts) praksi par tiesībām iesniegt pieteikumu vides tiesību jomā. Novērtējot pieteicēju pieteikumos norādītos argumentus, tiesa atzina, ka tie ir pietiekami izvērsti un pamatoti, lai pieteikumus atzītu par atbilstošiem Vides aizsardzības likuma 9. panta trešajai daļai. Vienlaikus, ņemot vērā, ka pieteicēju /Persona E/ un /Persona D/ īpašumā un lietošanā esošie nekustamie īpašumi atrodas strīdus zemesgabala tiešā tuvumā, tiesa atzina, ka pieteicējiem ir arī no “kaimiņu” tiesībām izrietošās tiesības iesniegt pieteikumu tiesā.

Ievērojot minēto, tiesa noraidīja trešās personas lūgumu par tiesvedības izbeigšanu sakarā ar subjektīvo tiesību neesību.

[7.3] Tiesa, atsaucoties uz Teritorijas attīstības plānošanas likuma 28. panta pirmo un trešo daļu, secināja, ka detālplānojuma mērķis ir detalizēt vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā paredzētos teritorijas izmantošanas veidus un aprobežojumus, piemērojot kompleksus risinājumus.

Tiesa atsaucās uz Ministru kabineta 2014. gada 14. oktobra noteikumu Nr. 628 “Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem” (turpmāk – noteikumi Nr. 628) 39.4. apakšpunktu, kas noteic, ka detālplānojumu izstrādā pirms jaunas būvniecības uzsākšanas, ja: nepieciešama esošās transporta organizācijas pārkārtošana, likvidējot vai pārvietojot esošas ielas vai pašvaldību ceļus, vai jaunas satiksmes infrastruktūras plānošana, izveidojot jaunas ielas vai pašvaldību ceļus (39.4.1. apakšpunkts); plānotā objekta funkcionēšanas nodrošināšanai nepieciešamās būves paredzēts izvietot vairākās zemes vienībās (39.4.2. apakšpunkts).

Tiesa vērtēja, vai pastāv kāds no minētajā tiesību normā ietvertajiem priekšnoteikumiem detālplānojuma izstrādei.

[7.3.1] Tiesa konstatēja, ka piekļuve zemesgabalam tiks nodrošināta no /Iela M/. Šajā situācijā trešā persona pamatoti norāda, ka Teritorijas plānojumā /Iela M/ ir iekļauta, proti, iezīmēta. Līdz ar to nav pamata uzskatīt, ka būvniecības ieceres īstenošanai būtu nepieciešama esošās transporta organizācijas pārkārtošana, likvidējot vai pārvietojot esošas ielas vai pašvaldību ceļus. Tāpat nav konstatējams, ka būtu plānota jauna pašvaldības ielu vai ceļu izveidošana. Līdz ar to nav konstatējami noteikumu Nr. 628 39.4.1. apakšpunktā noteiktie priekšnosacījumi detālplānojuma izstrādei.

[7.3.2] Izvērtējot būvprojekta skaidrojošā aprakstā un ģenerālplānā, kā arī trešās personas paskaidrojumos norādīto, tiesa secināja, ka trešā persona vēlas realizēt būvniecības ieceri vairākās – trīs – zemes vienībās: 1) /Adrese C/ (kadastra apzīmējums /Numurs B/) – daudzdzīvokļu ēkas būvniecību; 2) /Adrese D/ (kadastra apzīmējums /Numurs C/) – 14 autostāvvietu būvniecību; 3) zemesgabalā bez adreses (kadastra apzīmējums /Numurs D/) – /Iela M/ būvniecību. Līdz ar to ir

konstatējami noteikumu Nr. 628 39.4.2. apakšpunktā noteiktie priekšnosacījumi detālplānojuma izstrādei.

[7.4] Atbilstoši noteikumu Nr. 628 41.4. apakšpunktam detālplānojumu neizstrādā, ja plānotā objekta funkcionēšanai nepieciešamo būvju izvietojumu iespējams risināt būvprojekta ietvaros un nav nepieciešama infrastruktūras pārkārtošana pieguļošajā teritorijā, tiek nodrošinātas satiksmes drošības prasības, un nav nepieciešams pārbūvēt esošo pievienojumu autoceļam.

[7.4.1] Tiesa konstatēja, ka neskatoties uz to, ka Teritorijas plānojumā ir iekļauta /Iela M/, apzīmējot to kā E kategorijas ielu, tā nav izbūvēta atbilstoši prasībām, kādas izvirzītas E kategorijas ielām. Pieteicēju paskaidrojumi un lietā pievienotie fotouzņēmumi apliecina, ka tas ir "dabā iebraukts" ceļš, kuram nav seguma un infrastruktūras. Arī departaments trešajai personai izsniegtajos tehniskajos noteikumos norādījis, ka departaments tuvāko gadu laikā neplāno veikt /Iela M/ izbūvi. Tiesa secināja, ka /Iela M/ būvniecība ir uzskatāma par jaunu būvniecību.

Savukārt /Iela X/, pa kuru iespējams nokļūt līdz /Iela M/, ir šaura, gājēju ietves nav izbūvētas, kustību apgrūtina ielas malā novietotās automašīnas. Vērā ņemams arī apstāklis, ka Teritorijas plānojumā iezīmēts, ka /Iela X/ krustojumā ar /Iela M/ turpinās līdz /Iela Y/, tomēr tās izbūve nav veikta un posmā no /Iela M/ līdz /Iela Y/ tā turpinās kā ietve, proti, tālāka transportlīdzekļu kustība nav iespējama.

[7.4.2] Pārsūdzētajā lēmumā nav apstrīdēti iepriekš konstatētie apstākļi un fakts, ka, palielinoties transportlīdzekļu plūsmai, /Iela X/ var kļūt bīstama gājējiem. Rūpējoties par satiksmes drošību nav izvērtēts pieteicēju arguments, ka /Iela X/ krustojumā ar Sudrabu Edžus ielu atrodas Rīgas Bērnu, jauniešu un ģimeņu sociālā atbalsta centra struktūrvienība "Ziemeļi", kuras audzēkņi pārvietojas pa /Iela X/ ielu. Izskatāmajā gadījumā minētos riskus nenovērš departamenta arguments, ka pieteicēju iebildumi ir attiecināmi uz ceļu satiksmes drošības aspektiem un atbilstoši Ministru kabineta 2008. gada 25. novembra noteikumu Nr. 972 "Ceļu drošības audita noteikumi" 7.2.1. apakšpunktam auditam tiek pakļauti ar ceļu satiksmi saistītu objektu būvprojekti, kuros tiek paredzētas vismaz 50 stāvvietas.

[7.4.3] Saskaņā ar Apbūves noteikumu 138. punktu uz daudzdzīvokļu nama 1–2 dzīvokļiem nepieciešama viena autonovietne. Tā kā daudzdzīvokļu dzīvojamā ēkā paredzēts izbūvēt 35 dzīvokļus, tad izskatāmajā gadījumā, izbūvējot 24 autonovietnes, tiek ievērota minētajos noteikumos izvirzītā prasība.

Tiesas ieskatā nevar ignorēt faktu, ka mūsdienās vienā mājsaimniecībā ir vismaz viena vai arī divas automašīnas. Līdz ar to nav pamata šaubīties, ka, esot finansiālām iespējām iegādāties jaunu dzīvokli prestižā rajonā, kas ir līdzās Mežaparkam, potenciālajiem klientiem nav arī finansiālu šķēršļu iegādāties transportlīdzekli. Tas arī izskaidro trešās personas iniciatīvu apmierināt potenciālo klientu vajadzības – katram dzīvoklim nodrošinot vismaz vienu autostāvvietu – un vienlaikus gūstot peļņu, blakus zemesgabalā būvējot papildu autostāvvietas. Tādējādi daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas izmantošanai iegūstot kopumā 38 autostāvvietas, kas pārsniedz plānoto dzīvokļu skaitu.

Ņemot vērā šos apstākļus, trešās personas arguments, ka atbilstoši Apbūves noteikumu 138. punktam būvniecības ieceri ir iespējams realizēt, arī neveicot būvniecību /Adrese D/, proti, 14 autostāvvietu būvniecību, ir tiešā pretrunā ar trešās personas būvatļaujas apstrīdēšanas laikā paskaidroto un jau veiktajām darbībām šīs papildu autostāvvietu būvniecības ieceres realizācijā, piemēram, kokaugu dendroloģisko izpēti /Adrese D un C/, atzinumu par daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas un teritorijas labiekārtojuma potenciālo ietekmi uz saglabājamiem kokiem /Adrese D un C/ un blakus pieguļošajās teritorijās, Rīgas domes Apstādījumu saglabāšanas komisijas 2022. gada 28. februāra lēmumu Nr. 9 par koku ciršanu /Adrese D/ saistībā ar būvniecību.

[7.4.4] Tiesa atzina, ka nav pamata izdarīt secinājumu, ka trešās personas būvniecības iecere iekļaujas esošajā satiksmes infrastruktūrā. Izskatāmajā gadījumā ir nepieciešama infrastruktūras

izveide pieguļošajā teritorijā – /Iela M/ un /Iela X/ ielās –, lai nodrošinātu satiksmes drošības prasības, kas rada nepieciešamību pēc kompleksiem risinājumiem.

[8] Par Administratīvās rajona tiesas 2024. gada 10. janvāra spriedumu departaments iesniedza apelācijas sūdzību. Apelācijas sūdzība pamatota ar šādiem argumentiem.

[8.1] Lietā ir strīds par noteikumu Nr. 628 39.4.2. apakšpunkta piemērošanu. Tiesa minēto normu nepamatoti attiecina uz izskatāmo gadījumu.

[8.2] Tiesa nepamatoti norādīja, ka būvniecības iecere tiks realizēta trīs zemes vienībās. Būvniecība plānota tikai vienā zemes vienībā – /Adrese C/.

Lietā nav strīda, ka /Iela M/ ir ietverta teritorijas attīstības plānošanas dokumentos un tai ielas statusu ir piešķīrusi pašvaldība. Nav strīda arī par to, ka /Iela M/ dabā pastāv. Strīds ir par to, ciktāl /Iela M/ ir izbūvēta kā satiksmei paredzēta inženierbūve.

Viens no būvatļaujas nosacījumiem ir trešajai personai uzliktais pienākums veikt esošās /Iela M/ izbūvi, iespēju robežās vizuāli nodalīt ceļa daļu, kas satiksmes organizēšanas nolūkos var tikt paredzēts gājēju kustībai.

Nav pamata saistībā ar /Iela M/ izbūvi piemērot noteikumu Nr. 628 39.4.2. apakšpunkta prasības, jo /Iela M/ kā publiski pieejama satiksmes inženierbūve netiek izbūvēta kā plānotās daudzdzīvokļu ēkas funkcionēšanai nepieciešamā būve, bet gan kā inženierbūve, kas nepieciešama drošai piekļuvei visiem /Iela M/ piesaistītajiem zemes gabaliem un satiksmes drošības uzlabošanai /Iela X/ un /Iela M/ krustojumā, izvirzot papildu drošības prasības gājēju kustībai. Blīvi apdzīvotās teritorijās ļoti bieži jaunas daudzdzīvokļu ēkas būvniecības procesā tiek veikta ielu pārbūve vai atjaunošana, izveidojot jaunas iebrauktuves, piebrauktuves, transporta ieskriešanās joslas, veloceliņus, ietves u.t.t., tomēr tas nenozīmē to, ka katrā gadījumā būtu jāizstrādā jauns detālplānojums. Detālplānojums jāizstrādā tajos gadījumos, kad būvprojekta ietvaros nav iespējams pietiekami detalizēti paredzēt plānotās izmaiņas, kas saistītas ar kompleksu apbūvi (sarkano līniju pārvietošana, jaunu ielu un ceļu izbūve, pārbūve u.t.t.). Izskatāmajā gadījumā /Iela M/ pārbūve ir trešās personas ieguldījums pilsētas satiksmes infrastruktūras attīstībā, kas funkcionāli nepieciešama visām personām, kas piedalās ceļu satiksmē Rīgas valstspilsētas pašvaldības teritorijā.

[8.3] Prasība izstrādāt detālplānojumu ir nesamērīga, jo, pirmkārt, spriedumā nav pamatots, kas tieši detālplānojumā būtu detalizējams, otrkārt, spriedumā nav atsauces uz līdzīgiem gadījumiem (tiesu praksi), kad jaunas daudzdzīvokļu ēkas būvniecības gadījumā, veicot ielas paplašināšanu, būtu nepieciešama detālplānojuma izstrādāšana.

[8.4] Gadījumā, kad plānotās daudzdzīvokļu ēkas būvniecības vietā – zemesgabalā /Adrese C/ – autonovietņu skaits ir atbilstošs normatīvo aktu prasībām, nav pamata uzskatīt, ka blakus zemes gabalā – /Adrese D/ – plānotās autonovietnes būtu funkcionāli nepieciešamas daudzdzīvokļu ēkas ekspluatācijai. Trešā persona var šīs projektētās autonovietnes izmantot pēc sava ieskata, piemēram, kā koplietošanas autostāvvietu pilsētas iedzīvotājiem un viesiem. Līdz ar to nav pamata noteikumu Nr. 628 39.4.2. apakšpunkta piemērošanai attiecībā uz plānotās autostāvvietas izbūvi /Adrese D/.

[8.5] Papildus jāvērtē apstāklis, ka pagaidām autostāvvietas izbūve /Adrese D/ ir tikai hipotētiska, ņemot vērā dabas aizsardzības prasības un ierobežojumus minētajā zemesgabalā. Prasība iekļaut detālplānojumā zemesgabalu, kurā apbūve ir tikai potenciāli iespējama, ir nesamērīga attiecībā uz trešo personu, jo pieprasa tai ieguldīt resursus detālplānojuma izstrādei, kura realizācijas iespējamība ir apšaubāma no tiesiskās paļāvības principa ievērošanas viedokļa.

[9] Pieteicēji /Persona E/ un /Persona D/, kā arī biedrība paskaidrojumos apelācijas sūdzību uzskata par nepamatotu, pamatojoties uz pieteikumā, paskaidrojumos un spriedumā paustajiem argumentiem.

[10] Trešā persona paskaidrojumā apelācijas sūdzību uzskata par pamatotu, pievienojoties tajā norādītajai argumentācijai. Papildus trešā persona norāda turpmāko.

[10.1] Nepareizs un lietas faktiskajiem apstākļiem neatbilstošs ir tiesas secinājums, ka trešā persona vēlas realizēt būvniecību trīs zemesgabalos. Trešā persona vēlas realizēt būvniecības ieceri tikai zemesgabalā /Adrese C/, bet ir gatava izpildīt arī pašvaldības prasības par pieguļošās infrastruktūras pārbūvi.

[10.2] Lieta neattiecas uz būvniecības ieceri /Adrese D/. Trešā persona ir izvērtējusi vairākas iespējas būvniecības realizācijai savos īpašumos, tai skaitā saņēmusi dažādus tehniskos noteikumus būvniecībai /Adrese C/ un /Adrese D/. Taču iespēja attiecībā uz /Adrese D/ ir bijusi tikai hipotētiska. Apstāklis, ka trešā persona šai būvniecības iecerei nav pieprasījusi būvatļauju, liecina, ka trešā persona ir atteikusies no turpmākas būvniecības ieceres īstenošanas /Adrese D/ saistībā ar pieteikto būvieceri /Adrese C/.

[10.3] Būvniecības iecere /Adrese C/ nekādā veidā nav pakārtota vai atkarīga no zemesgabala /Adrese D/ izmantošanas. Tieši otrādi, būvniecības iecere /Adrese C/ ir pilnībā īstenojama, neveicot būvniecību zemesgabalā /Adrese D/, jo patstāvīgi tiek izpildītas visas Apbūves noteikumu prasības, tai skaitā 138. punktā noteiktās prasības stāvvietu skaitam. Spriedumā izteiktais apsvērums, ka vienā mājsaimniecībā ir vismaz viena automašīna, arī ir balstīts pieņēmumos, nevis pārbaudāmos faktos, un nevar kalpot par pamatu tiesiskuma vērtēšanai.

[10.4] Trešā persona nekad nav ierosinājusi /Iela M/ izbūvi vai pārbūvi. /Iela M/ netiek pārbūvēta kā plānotās daudzdzīvokļu ēkas funkcionēšanai nepieciešama būve. /Iela M/ pārbūve (*de facto* – uzlabošana) ir pašvaldības prasību izpilde. Kā publiska iela /Iela M/ jau kalpo un arī uzlabotā veidā kalpos sabiedrības interesēm kopumā, nevis nodrošinās plānotās daudzdzīvokļu ēkas funkcionēšanu. Iela nav nepieciešama ēkas funkcionēšanai, bet gan piekļuvei, un tāda jau šobrīd pastāv, jo /Iela M/ ir E kategorijas pilsētas iela, kas piekļaujas /Adrese C/ zemesgabalam.

[10.5] Ir aplami secināt, ka /Iela M/ ir nepieciešama tieši daudzdzīvokļu ēkas funkcionēšanai un ka tā uzskatāma par jaunu ielas būvniecību. /Iela M/ dabā pastāv un tā ir atzīta par ielu saskaņā ar Teritorijas plānojumu.

[10.6] Ievērojot spriedumā izklāstītos apsvērumus un loģiku, detālplānojumu būtu nepieciešams saņemt praktiski katrai jaunai daudzdzīvokļu mājas būvniecībai. Detālplānojuma izstrāde šajā gadījumā būtu pašmērķīgs process bez pievienotās vērtības, jo detālplānojuma izstrāde parasti aizņem aptuveni 8–10 mēnešus, bet detālplānojumā netiks panākta dziļāka detalizācijas pakāpe šādai nekompleksai būvniecības iecerei nekā tā izriet no būvprojekta.

[11] Tiesas sēdē pieteicēji un biedrības pārstāvji uzturēja pieteikumu, neatzina apelācijas sūdzību. Departamenta pārstāvis uzturēja apelācijas sūdzību, lūdza pieteikumu noraidīt. Trešās personas pārstāvis pievienojās apelācijas sūdzībai, lūdza pieteikumu noraidīt.

Motīvu daļa

[12] Pārbaudījusi lietas materiālus un izvērtējusi lietā esošos pierādījumus to kopsakarā, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka departamenta apelācijas sūdzība ir pamatota, bet pieteikums ir noraidāms.

[13] Ar pārsūdzēto lēmumu atstāta spēkā trešajai personai izdotā būvatļauja daudzdzīvokļu dzīvojamās ēkas būvniecībai /Adrese C/.

Pirmās instances tiesa atzina, ka pieteicējiem ir subjektīvas tiesības pārsūdzēt būvatļauju.

Apgabaltiesa minētajam piekrīt, tomēr norāda, ka Senāta judikatūrā konsekventi uzsvērts, ka personas tiesību vērsties tiesā, iebilstot pret būvniecības procesā pieņemtiem lēmumiem, jēga ir nodrošināt efektīvu instrumentu tiesību aizskāruma novēršanai gadījumā, ja būvniecības procesā pieņemtais lēmums aizskar personas ar tiesību normām aizsargātās tiesības vai tiesiskās intereses Šie secinājumi vienlīdz attiecas arī uz personas tiesībām vērsties iestādē un tiesā, ja ar būvniecības

patvaļīgumu tiek radīts personas ar tiesību normām aizsargāto tiesību vai tiesisko interešu konkrēts aizskārums. Par tiesisku interesi nav atzīstama jebkāda personas interese vai vēlme – būtiski ir, vai attiecīgā interese ir aizsargāta ar tiesību normu (sk. *Senāta 2022. gada 27. jūlija sprieduma Nr. SKA-912/2022, A420140221 5. punktu ar tajā ietvertajām atsaucēm*). Tāpēc iebildumiem pret būvniecību jābūt saistītiem tieši ar savu atbilstoši tiesību normām aizskarto tiesību aizsardzību vai vides aizsardzības interešu nodrošināšanu, nevis ar vispārējiem iebildumiem par jebkuru tiesību normu neievērošanu būvniecības procesā (sal. sk. *Senāta 2018. gada 27. decembra sprieduma lietā Nr. SKA-440/2018, A420301014 7. punktu*).

Tāpat, iesniedzot pieteikumu atbilstoši Vides aizsardzības likuma 9. panta trešajai daļai jeb *actio popularis*, nav pieļaujams izvirzīt jebkurus iebildumus pret plānoto būvniecību, bet tiem jābūt vērstiem uz vides aizsardzību. No vides tiesībām izrietošās procesuālās tiesības ir piemērojamas lietās, kurās galvenais izvērtējums attiecas uz būvniecības ietekmes uz vidi (šaurākā nozīmē) būtiskumu.

[14] Pirmās instances tiesa, atzīstot, ka plānotajai būvniecībai bija nepieciešams izstrādāt detālplānojumu, procesuālās ekonomijas nolūkā nevērtēja pārējos pieteicēju argumentus, jo tiem tiesas ieskatā nebija izšķirošas nozīmes.

Tādējādi apgabaltiesa vispirms izvērtēs to, vai plānotajai būvniecībai ir nepieciešama detālplānojuma izstrāde.

[15] Saskaņā ar noteikumu Nr. 628 39.4.2. apakšpunktu detālplānojumu izstrādā, ja plānotā objekta funkcionēšanas nodrošināšanai nepieciešamās būves paredzēts izvietot vairākās zemes vienībās.

[15.1] Pirmās instances tiesa konstatēja noteikumu Nr. 628 39.4.2. apakšpunktā noteiktos priekšnosacījumus detālplānojuma izstrādei, jo trešā persona vēlas realizēt būvniecības ieceri vairākās – trīs – zemes vienībās: 1) /Adrese C/ – daudzdzīvokļu ēkas būvniecību; 2) /Adrese D līdz R/ autostāvvietu būvniecību; 3) zemesgabalā bez adreses – /Iela M/ būvniecību.

Izskatāmajā gadījumā strīds lietā ir par noteikumu Nr. 628 39.4.2. apakšpunkta piemērošanu un apgabaltiesa piekrīt departamentam, ka pirmās instances tiesa minēto normu nepamatoti attiecinājusi uz izskatāmo gadījumu. Departaments pamatoti norāda, ka izskatāmajā gadījumā būvniecības iecere netiks realizēta trīs zemes vienībās. Būvniecība plānota tikai vienā zemes vienībā – /Adrese C/. Proti, būvatļauja ir izdota tikai daudzdzīvokļu dzīvojamās ēkas būvniecībai /Adrese C/.

[15.2] Lietā nav strīda, ka /Iela M/ ir ietverta teritorijas attīstības plānošanas dokumentos un tai ielas statusu ir piešķīrusi pašvaldība. Nav strīda arī par to, ka /Iela M/ dabā pastāv. Strīds ir par to, ciktāl /Iela M/ ir izbūvēta kā satiksmei paredzēta inženierbūve. Viens no būvatļaujas nosacījumiem ir trešajai personai uzliktais pienākums veikt esošās /Iela M/ izbūvi, iespēju robežās vizuāli nodalīt ceļa daļu, kas satiksmes organizēšanas nolūkos var tikt paredzēts gājēju kustībai. Apgabaltiesa piekrīt departamentam, ka izskatāmajā gadījumā nav pamata saistībā ar /Iela M/ izbūvi piemērot noteikumu Nr. 628 39.4.2. apakšpunkta prasības, jo /Iela M/ kā publiski pieejama satiksmes inženierbūve netiek izbūvēta kā plānotās daudzdzīvokļu ēkas funkcionēšanai nepieciešamā būve, bet gan kā inženierbūve, kas nepieciešama drošai piekļuvei visiem /Iela M/ piesaistītajiem zemesgabaliem un satiksmes drošības uzlabošanai /Iela X/ un /Iela M/ krustojumā, izvirzot papildu drošības prasības gājēju kustībai. Blīvi apdzīvotās teritorijās ļoti bieži jaunas daudzdzīvokļu ēkas būvniecības procesā tiek veikta ielu pārbūve vai atjaunošana, izveidojot jaunas iebrauktuves, piebrauktuves, transporta ieskriešanās joslas, veloceliņus, ietves u.t.t., tomēr tas nenozīmē to, ka katrā gadījumā būtu jāizstrādā jauns detālplānojums. Detālplānojums jāizstrādā tajos gadījumos, kad būvprojekta ietvaros nav iespējams pietiekami detalizēti paredzēt plānotās izmaiņas, kas saistītas ar kompleksu apbūvi (sarkano līniju pārvietošana, jaunu ielu un ceļu izbūve, pārbūve u.t.t.).

Vērā ņemams arī arguments, ka trešā persona nekad nav ierosinājusi /Iela M/ izbūvi vai pārbūvi. Mailes ielas pārbūve (*de facto* – uzlabošana) ir pašvaldības prasību izpilde. Izskatāmajā

gadījumā /Iela M/ pārbūve ir trešās personas ieguldījums pilsētas satiksmes infrastruktūras attīstībā, kas funkcionāli nepieciešama visām personām, kas piedalās ceļu satiksmē Rīgas valstspilsētas pašvaldības teritorijā. Kā publiska iela /Iela M/ jau kalpo un arī savā uzlabotā veidā kalpos sabiedrības interesēm kopumā, nevis nodrošinās plānotās daudzdzīvokļu ēkas funkcionēšanu. Iela nav nepieciešama ēkas funkcionēšanai, bet gan piekļuvei, un tāda jau šobrīd pastāv, jo /Iela M/ ir E kategorijas pilsētas iela, kas piekļaujas /Adrese C/ zemesgabalam.

[15.3] Tāpat apgabaltiesa piekrīt departamentam, ka izskatāmajā gadījumā nav pamata plānoto būvniecību saistīt ar autonovietņu būvniecību /Adrese D/. Plānotās daudzdzīvokļu ēkas būvniecības vietā – zemesgabalā /Adrese C/ – autonovietņu skaits ir atbilstošs normatīvo aktu prasībām, līdz ar to nav pamata uzskatīt, ka blakus zemes gabalā – /Adrese D/ – plānotās autonovietnes būtu funkcionāli nepieciešamas daudzdzīvokļu ēkas ekspluatācijai. Trešā persona var šīs projektētās autonovietnes izmantot pēc sava ieskata, piemēram, kā koplietošanas autostāvvietu pilsētas iedzīvotājiem un viesiem. Līdz ar to nav pamata noteikumu Nr. 628 39.4.2. apakšpunkta piemērošanai attiecībā uz plānotās autostāvvietas izbūvi /Adrese D/. Papildus norādāms, ka autostāvvietas izbūve /Adrese D/ ir tikai hipotētiska, ņemot vērā dabas aizsardzības prasības un ierobežojumus minētajā zemesgabalā. Turklāt tiesas sēdē trešās personas pārstāvji norādīja, ka patlaban ir atteikušies no šīs ieceres, ko apliecina arī tas, ka būvniecības iecerei /Adrese D/ nav pieprasīta būvatļauja.

[15.4] Apkopojot iepriekš minēto, apgabaltiesa secina, ka izskatāmajā gadījumā nav pamata noteikumu Nr. 628 39.4.2. apakšpunkta piemērošanai, jo plānotā objekta funkcionēšanas nodrošināšanai nepieciešamās būves nav paredzēts izvietot vairākās zemes vienībās.

[15.5] Savukārt attiecībā uz pieteicēju argumentu, ka detālplānojuma izstrādē tiktu iesaistīta sabiedrība, proti, notiktu sabiedriskā apspriešana, apgabaltiesa norāda, ka sabiedriskā apspriešana ir notikusi teritorijas plānojuma izstrādes procesā. Detālplānojuma izstrādes nepieciešamību nevar pamatot tikai ar to, lai sabiedrība varētu izteikt savus iebildumus. Detālplānojums pieļauj konkrētas zemes vienības teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu precizēšanu, nevis izmaiņu ieviešanu vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā. Proti, ar detālplānojumu nerisina vispārīgus teritorijas plānojuma vai lokālplānojuma jautājumus, kā, piemēram, teritorijas atļautā izmantošana, pieļaujamais apbūves augstums u.tml. Līdz ar to, ja teritorijas plānojumā ir noteikts, piemēram, ka teritorijas atļautā izmantošana ir dzīvojamā funkcija un pieļaujamais apbūves augstums ir pieci stāvi, attiecīgais teritorijas attīstītājs ir ieguvis tiesisko paļāvību, ka viņš būs tiesīgs arī īstenot attiecīgu būvniecības ieceri. Detālplānojumā, ja tāds ir nepieciešams, tiek detalizētas minētās prasības, nevis kādā veidā grozītas vai mainītas.

[16] Tā kā izskatāmajā gadījumā nav pamata uzdot trešajai personai izstrādāt detālplānojumu, tad izvērtējami citi pieteicēju argumenti. Tiesa ņem vērā arī lietas izskatīšanas robežas.

[16.1] Var piekrist pieteicējiem, ka apstāklis, ka zemesgabaliem /Adrese B/ un /Adrese C/ nav tiešu robežu, nenozīmē, ka tie nav kaimiņi, jo abas ēkas ir plānotas tieši viena otrai pretī. Tomēr tas vien, ka pieteicēji vai biedrības biedri ir blakus esoša īpašuma īpašnieki vai lietotāji (kaimiņi), nav pietiekams pamats, lai tādēļ automātiski atzītu subjektīvās tiesības apstrīdēt blakus īpašumā īstenotu būvniecības ieceri un ar to saistītos būvniecības lēmumus. Kā jau apgabaltiesa norādīja, personai ir tiesības iebilst, ja ar plānoto būvniecību tiek radīts personas ar tiesību normām aizsargāto tiesību vai tiesisko interešu konkrēts aizskārums vai pieteikums iesniegts vides aizsardzības interešu nodrošināšanai.

Daudzi pieteicēju argumenti attiecas gan uz autostāvvietu izbūvi /Adrese D/, gan par koku ciršanu zemesgabalā /Adrese D/, gan par īpaši apdraudēto dzīvnieku sugu – lapkoku praulgrauža (*Osmoderma barnabita*) un spožās skudras (*Lasius fuliginosus*) – dzīvotnes atrašanos zemesgabalā /Adrese D/.

Būvniecības iecerei /Adrese D/ nav izsniegtas būvatļaujas, izskatāmajā lietā ir strīds tikai par trešajai personai izsniegtās būvatļaujas daudzdzīvokļu dzīvojamās ēkas būvniecībai /Adrese C/

tiesiskumu. Tāpēc pieteicēju argumentus, kas neattiecas uz izskatāmo būvatļauju, apgabaltiesa nevērtēs.

[16.2] Tāpat norādāms, ka pierādīšanas pienākuma sadales pamatā ir princips *ei incumbit probatio qui dicit, non qui negat* (jāpierāda, pierādījumi jāiesniedz tam, kurš apgalvo, un nevis tam, kurš noliedz).

Pieteicēji izteikuši vairākus apgalvojumus bez jebkādiem pierādījumiem, kā, piemēram, ka Apbūves analīzē ietvertie secinājumi neatbilst faktiskajai situācijai dabā, ka trešās personas iesniegtā insolācijas shēma un aprēķini neatbilst reālai situācijai, ka, uzceļot ēku /Adrese C/, tiks nobloķēta gruntsūdeņu dabiskā novadīšana līdz Mailes upītei/grāvim, ka ēkai /Adrese B/ un tās iedzīvotājiem tiks nodarīts kaitējums, ka prasība nepasliktināt apkārtesošo zemesgabalu hidroloģisko stāvokli pati par sevi izslēdz šādas ēkas celtniecību, tomēr nav iesnieguši nekādus pierādījumus saviem apgalvojumiem.

Atsaucoties uz Administratīvā procesa likuma 59. pantu, pieteicēji norāda, ka viņiem nav saprotama departamenta nostāja, atsakoties vākt pierādījumus, jo pieteicēju ieskatā tas ir pretrunā ar administratīvā procesa būtību, kur primāri iestāde vāc un nodrošina pierādījumus par to, ko apgalvo iesniedzējs, nevis otrādi. Pēc būtības pieteicēji norāda uz objektīvās izmeklēšanas principa neievērošanu.

Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10. panta astotajā daļā un Administratīvā procesa likuma 59. panta otrajā daļā noteiktais pienākums iestādei lēmuma pieņemšanā nepieciešamo informāciju, kas nav administratīvā procesa dalībnieku rīcībā un ir citas institūcijas rīcībā, no minētās institūcijas iegūt pašai attiecas uz jau radītu informāciju, kas jau atrodas šīs institūcijas rīcībā. Tādējādi šajā pienākumā nevar ietilpt iestādes pienākums vākt jebkādus pierādījumus, lai apstiprinātu pieteicēju pozīciju. Turklāt Administratīvā procesa likuma 59. panta ceturtā daļa noteic, ka procesa dalībniekam ir pienākums iesniegt pierādījumus, kas ir viņa rīcībā, un paziņot iestādei par faktiem, kas viņam ir zināmi un konkrētajā lietā varētu būt būtiski.

Senāta praksē atzīts, ka objektīvās izmeklēšanas princips prasa, lai tiesa vispusīgi noskaidro lietas izlemšanai būtiskos apstākļus, tostarp, ja nepieciešams, pati savāc pierādījumus vai dod norādījumus procesa dalībniekiem par pierādījumu iesniegšanu. Tomēr no objektīvās izmeklēšanas principa neizriet tiesas pienākums mērķtiecīgi veikt darbības, lai lietas izskatīšanā apstiprinātu pieteicēja uzturēto pozīciju (sk. *Senāta 2019. gada 5. jūnija rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKA-310/2019,*A4204497135*. punktu*). Objektīvās izmeklēšanas princips nav izprotams tādējādi, ka tiesai jebkurā gadījumā ir jāiegūst visi iespējamie pierādījumi, kādi vien varētu pastāvēt saistībā ar konkrēto lietu. To, vai iegūtie pierādījumi ir pietiekami lietas izlemšanai, tiesa ir kompetenta izlemt pati (sk. *Senāta 2019. gada 31. jūlija rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKA-1080/2019,* A4202644165*. punktu*). Līdz ar to objektīvās izmeklēšanas princips nav saprotams tā, ka iestādei vai tiesai būtu jāmeklē pieteicēju apgalvojumus apstiprinoši pierādījumi.

[17] Pieteicēji norāda, ka būvatļaujas izsniegšanas procesā nav vērtēta ietekme uz blakus esošajiem īpašumiem, ņemot vērā, ka tieši blakus plānotajai apbūves teritorijai atrodas savrupmājas, un nav vērtēts, kā pēc iespējas samazināt negatīvo ietekmi uz nekustamā īpašuma vērtības samazināšanos blakus esošajiem īpašumiem. Pieteicēju ieskatā Mailes ielas izbūve un /Adrese C/ teritorijas labiekārtošana uzlabotu apkārtējo vidi, palielinot apkārtējo īpašumu vērtību, tomēr šie plusi neatsvērtu mīnusus, kas saistīti ar piecstāvu ēkas celtniecību, īpaši attiecībā pret māju /Adrese B/. Savrupmājas vai dvīņu mājas celtniecība /Adrese C/ apkārtējai videi sniegtu gan minētos plusus, gan neradītu mīnusus.

Apgabaltiesa vērš pieteicēju uzmanību, ka trešajai personai kā zemesgabala īpašniekam ir tiesības brīvi rīkoties ar savu īpašumu (Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme)105. pants), ievērojot ierobežojumus, kas paredzēti normatīvajos aktos. Trešajai personai ir tiesības izmantot nekustamo īpašumu atbilstoši teritorijas plānošanas noteikumiem. Savukārt apkārtējiem

iedzīvotājiem ir jārēķinās ar to, ka nekustamajā īpašumā var tikt uzbūvētas tādas būves, kuras pieļauj attiecīgie teritorijas plānošanas noteikumi.

Pieteicējiem no tiesību normām neizriet tiesības noteikt, ko būtu vēlams būvēt blakus zemesgabalā. Pieteicējiem nav subjektīvo tiesību sagaidīt, ka attiecīgā vide paliks neizmainīta un neapbūvēta, ja reiz apbūvi pieļauj teritorijas plānojuma dokumenti un citi normatīvie akti un ja būvniecība tiek īstenota normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

[18] Atbildot uz pieteicēju iebildumu, ka iestāde, pieļaujot maksimālo stāvu skaitu – pieci stāvi –, nav izvērtējusi lietderības apsvērumus, apgabaltiesa norāda, ka nedz Apbūves noteikumos, nedz citā būvniecību reglamentējošā normatīvajā aktā nav paredzēta īpaša kārtība plānotās būvniecības ieceres lietderības apsvērumu izvērtēšanai, izsniedzot būvatļauju. Būvniecības iecerei ir jāatbilst attiecīgās pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem. Tāpat norādāms, ka administratīvie akti tiek pamatoti un ir jāpamato ar spēkā esošām tiesību normām, tāpēc departaments pamatoti ir pieņēmis pārsūdzēto lēmumu, vērtējot spēkā esošās normas un nepiemērojot jauno tiesisko regulējumu ar atpakaļvērstu spēku, jo tiesību normas šādu iespēju neparedz. Proti, laikā, kad trešā persona iesniedza būvniecības ieceri, normatīvie akti neparedzēja ierobežojumu zemesgabalā būvēt piecstāvu ēku, līdz ar to, departamentam, izdodot būvatļauju, bija jāpiemēro spēkā esošās tiesību normas un lietderības apsvērumi nebija jāizdara. Arī pēc jauno noteikumu spēkā stāšanās trešajai personai ir tiesības turpināt uzsākto būvniecības ieceres realizāciju, pamatojoties uz tiesiskās paļāvības principu. Nav pamatots pieteicēju arguments, ka departamentam būtu jāņem vērā jaunie apstākļi, kas iestājās pēc būvatļaujas izdošanas. Būvprojektā ir iekļauta Apbūves analīze, kurā norādīts: analizējot apkārtējo apbūvi, secināms, ka tajā atrodas daudzveidīgas ēkas – gan pēc stāvu skaita, gan pēc funkcijas. Projektējamās teritorijas austrumos un dienvidos atrodas daudzdzīvokļu dzīvojamās ēkas. Tuvākajā apkārtnē atrodas 3, 5, un 12 stāvu daudzdzīvokļu ēkas. Ziemeļu pusē – mazstāvu apbūve – savrupmājas. Apkārtnē atrodamas arī izglītības iestādes, valsts iestādes, mazdārziņi, neapbūvētas teritorijas un plašas zaļās zonas. Apkārtējai apbūvei izteikti raksturīgs ir ēku punktveida izvietojums. Saskaņā ar Ģenerālplānu teritorijā plānota viena piecstāvu daudzdzīvokļu dzīvojamā ēka. Ēkas augstums ir atbilstošs apkārtējai apbūvei, tajā iekļaujas un rada vienotu vidi, un veido kopēju harmonisku apkaimes tēlu. Jaunbūves apjoms veidots, ievērojot teritorijas apbūves mērogu un raksturīgos apbūves raksturlielumus.

[19] Apgabaltiesa nepiekrīt pieteicēju norādītajam, ka, izsniedzot būvatļauju, nav tikusi vērtēta autostāvvietu skaita pietiekamība un atbilstība teritorijai uzņemt lielu papildu skaitu automašīnu novietošanai uz ielas, kā arī nav vērtēta teritorijas apkārtējo ielu spēja nodrošināt drošu satiksmes kustību un to ietekmi uz blakus esošo teritoriju, ņemot vērā, ka piekļūšana daudzstāvu ēkai paredzēta pa ielām, kas ved caur savrupmāju apbūves teritoriju.

Nav pamatots un pierādīts pieteicēju viedoklis, ka būvniecības ieceres rezultātā rajons tiks pārvērsts par autostāvvietu. Pieteicēju aprakstītā problēma ir atrisināma ārpus šī administratīvā akta, nosakot pieteicēju noteiktās ielās ceļu satiksmes ierobežojumus ar aizlieguma zīmi Nr. 327 “Stāvēt aizliegts”.

Senāta praksē jau iepriekš iezīmēts, ka kaimiņu bažas par to, ka plānotās būvniecības rezultātā radīsies apgrūtinājumi, kas saistīti ar automašīnu izvietošanu plānotās būves apkaimē, paši par sevi nav uzskatāmi par tādiem, kas pamato plānotās būvniecības prettiesiskumu un kaimiņiem radīto aizskārumu. Jautājums par automašīnu novietošanu primāri ir risināms, izmantojot satiksmes organizēšanas līdzekļus (sk. *Senāta 2018. gada 27. decembra sprieduma lietā Nr. SKA-440/2018, A420301014 9. punktu, 2017. gada 9. jūnija lēmuma lietā Nr. SKA1016/2017, 6-80083116 14. punktu*).

Jānorāda, ka tiesību normas neparedz apkārtējo zemesgabalu īpašniekiem subjektīvās tiesības saglabāt noteiktu pastāvošu transporta plūsmu un skatu uz noteiktu pastāvošo ainavu, proti, paļauties, ka tuvumā esošais zemesgabals netiks apbūvēts vai pārbūvēts.

[20] Pieteicēji atsaucas uz teritorijas plānošanas pamatprincipiem un Teritorijas attīstības plānošanas likuma 2. pantu, kas paredz, ka teritorijas attīstība tiek plānota tā, lai varētu paaugstināt dzīves vides kvalitāti, ilgtspējīgi, efektīvi un racionāli izmantot teritoriju un citus resursus, kā arī mērķtiecīgi un līdzsvaroti attīstīt ekonomiku.

Vispirms apgabaltiesa norāda, ka teritorijas plānošanas pamatprincipi un Teritorijas attīstības plānošanas likums attiecas uz teritorijas plānošanu. Pieteicēju iebildumi ir pārāk vispārīgi un nekonkrēti.

Kā jau apgabaltiesa norādīja, nekustamā īpašuma apbūve ir viens no īpašnieka īpašuma tiesību īstenošanas veidiem. Tāpēc situācijā, kurā jautājums par zemesgabala izmantošanu, ievērojot teritorijas plānošanas principus, atrisināts jau teritorijas plānošanas stadijā, īpašuma tiesību izmantošana attiecīgajā veidā ierobežojama vien konkrētu, ar tiesību normām aizsargāto tiesību nodrošināšanai. Vispārīgi iebildumi, kas pauž nepatiku pret jaunbūvējamo objektu, šādu aizsargājamu interesi nepamato (sk. *Senāta 2019. gada 20. novembra sprieduma lietā Nr. SKA-25/2019, A42052421312. punktu*). Tādējādi pieteicēju uzdevums, vēršoties tiesā, ir norādīt uz konkrētiem un pārbaudāmiem apsvērumiem, kāpēc būvniecība konkrētajā gadījumā nav pieļaujama, proti, kādas tiesību normu prasības tā pārkāpj, kā šis pārkāpums izpaužas un kādu aizsargāto interešu aizskārumu tas rada. Attiecīgi pieteicēju norādītie apsvērumi noteic pārbaudāmo jautājumu loku lietā. Tiesai nav pienākuma pašai pēc savas iniciatīvas meklēt un attiecīgi pārbaudīt visus tos aspektus, kuros plānotā būvniecība varētu neatbilst normatīvo aktu prasībām. Citiem vārdiem sakot, tiesas kontroles mērķis ir personas norādītā aizskāruma novēršana, nevis jebkādu šaubu par būvniecības neatbilstību tiesību normu prasībām izslēgšana (sal. sk. *Senāta 2020. gada 22. decembra sprieduma lietā Nr. SKA-337/2020, A4202597157. punktu, 2018. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. SKA-175/2018, A4202143147.1. punktu, 2018. gada 27. decembra sprieduma lietā Nr. SKA-440/2018, A4203010147. punktu*).

Kā jau iepriekš uzsvērts, trešajai personai kā zemesgabala īpašniekam ir tiesības brīvi rīkoties ar savu īpašumu, ievērojot ierobežojumus, kas paredzēti normatīvajos aktos. Subjektīva nepatika, ka tuvumā esošais zemesgabals tiks apbūvēts ne tā, kā to vēlētos blakus esošo zemesgabalu īpašnieki, nevar būt par pamatu būvatļaujas atzīšanai par prettiesisku.

Administratīvo tiesu praksē ir atzīts, ka katra jauna būvniecība kaut kādā mērā ietekmē attiecīgās teritorijas iedzīvotāju sadzīves apstākļus, bet ne katra ietekme ir vērtējama kā būtiska. Apstāklis, ka attiecīgā teritorija līdz šim ir atradusies mazāk urbānā vidē ar samērā nelielu transporta plūsmu, nenozīmē, ka blakus esošie zemesgabali nevarētu tikt izmantoti atbilstoši pašvaldības teritorijas plānojumā paredzētajai izmantošanai, tostarp apbūvēti (sal. sk. *Senāta 2010. gada 11. jūnija rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKA-431/2010, A42433907 4.4. punktu*). Tādējādi arī izskatāmajā gadījumā Mežaparka iedzīvotāji nevar paļauties uz esošās vides un transporta plūsmas nemainību. Kā tas izriet no pieteicēju argumentiem, pieteicēju iebildumi pēc būtības ir saistīti ar Mežaparka apkaimes attīstību un nepieciešamību pārskatīt ar teritorijas plānošanu un ceļu satiksmes infrastruktūru saistītos jautājumus. Tiesa norāda, ka minētie jautājumi ir risināmi teritorijas plānojuma, nevis konkrētās būvniecības ietvaros.

[21] Pieteicēji atsaucas uz Vides aizsardzības likuma 3. pantā nostiprināto izvērtēšanas principu, kurš paredz, ka jebkuras tādas darbības vai pasākuma sekas, kas var būtiski ietekmēt vidi, jāizvērtē pirms attiecīgās darbības vai pasākuma atļaušanas vai uzsākšanas. Darbība vai pasākums, kas var negatīvi ietekmēt vidi vai cilvēku veselību arī tad, ja ievērotas visas vides aizsardzības prasības, ir pieļaujams tikai tad, ja paredzamais pozitīvais rezultāts sabiedrībai kopumā pārsniedz attiecīgās darbības vai pasākuma nodarīto kaitējumu videi un sabiedrībai.

[21.1] Saistībā ar vides tiesībām pieteicēju argumenti ir nekonkrēti un vispārīgi vai arī neattiecas uz būvatļauju, bet uz zemesgabalu /Adrese D/. Pieteicēji iebilst, ka būvatļaujas izsniegšanas procesā nav vērtētas iespējas, kā pēc iespējas mazāk nodarīt kaitējumu teritorijā esošajiem dižkokiem un pēc iespējas samazināt koku izciršanu. Plānotajā apbūves teritorijā ir reģistrēti vairāki dižkoki.

Pieteicēju ieskatā, realizējot būvniecību, tiks aizsegts gan skats uz kokiem, gan mazināta to estētiskā vērtība. Tāpat tiks mainīti vides apstākļi – ūdens režīms un iznīcināta dabiskā zemsedze.

Apgabaltiesa norāda, ka jebkuras būvniecības rezultātā tiek izdarītas zināmas pārmaiņas apkārtējā vidē, tomēr, lai atzītu, ka personas iebildumi pret plānoto būvniecību ir izteikti vides aizsardzības nodrošināšanas interešu kontekstā, personas argumentiem jāietver ne tikai norādes par plānotās būvniecības ietekmi uz vidi kā tādu, bet arī pamatojums, kāpēc šī ietekme uzskatāma par nelabvēlīgu. Pretējā gadījumā nav pamata atzīt, ka personas iebildumi pret plānoto būvniecību satur patiesu interesi par vides aizsardzības mērķiem (sk. *Senāta 2017. gada 21. septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1499/2017, A420312516 7. punktu*).

Trešā persona norāda, ka ir ņēmusi vērā Dabas aizsardzības pārvaldes norādījumus, precizējot būvniecības ieceres ģenerālplānu tā, lai būvobjekta novietojums neskartu zemesgabalā esošo valsts nozīmes dižkoku aizsardzības zonu, tāpēc Dabas aizsardzības pārvalde februāra vēstulē norādīja, ka ir izvērtējusi trešās personas precizētos un labotos dokumentus un secinājusi, ka iepriekš norādītās nepilnības ir labotas un attiecīgi precizētas. Savukārt, tā kā apstākļi bija mainījušies, tāpēc Dabas aizsardzības pārvaldei nebija iebildumu būvniecībai.

Kā norādījusi Satversmes tiesa 2011. gada 12. oktobra spriedumā lietā Nr. 2010-74-03, gan atsevišķu privātpersonu, gan visas sabiedrības ekonomiskās intereses bieži vien prasa pārveidot apkārtējo vidi. Satversmes 115. pants *a priori* neparedz pastāvošās vides saglabāšanu un neliedz īstenot ar ekonomiskajām interesēm saistītus projektus. Satversmes 115. pants, tieši pretēji, prasa līdzsvarotu un atbildīgu apkārtējās vides uzlabošanu, kas ietver arī cilvēku dzīvei piemērotu apstākļu un sabiedrības labklājības nodrošināšanu.

[22] Viens no pieteicēju centrālajiem iebildumiem ir, ka plānotā apbūve skar Mailes upīti, kas gan Rīgas teritorijas plānojumā 2006.–2018. gadam, gan Rīgas teritorijas plānojumā 2019.–2030. gadam noteikta kā atjaunojama ūdenstece, jo tā pilda svarīgu lomu apkārtnes gruntsūdeņu savākšanā un novadīšanā uz Ķīšezeru. Atbilstoši šim plānojumam Mailes upītei/grāvim ir obligāti jāievēro 10 metru aizsargjosla, kas tiek ignorēts. Tāpat pieteicēji norāda uz augstu gruntsūdeņu līmeni teritorijā. Pieteicēju ieskatā prasība nepasliktināt apkārtesošo zemesgabalu hidroloģisko stāvokli pati par sevi izslēdz šādas ēkas celtniecību.

Trešā persona nepiekrīt, ka ar tās izvēlēto būvniecību tiks pasliktināts apkārtesošo zemesgabalu hidroloģiskais stāvoklis, kā arī tiks bloķēti gruntsūdeņu dabiskie kanāli. Trešā persona norāda, ka gar zemesgabalu ir izbūvēts maģistrālais lietus ūdens kanalizācijas kolektors, kas šajā posmā ir aizstājis Mailes upītes funkciju. Zemesgabalam pieguļošajā teritorijā nav plānota renaturalizējamo ūdens objektu posmu atjaunošana. Šo viedokli apstiprina SIA "Markvarta ģeotehniskais birojs" ietekmes uz vidi novērtējums. To apstiprina arī trešās personas pasūtītais un VSIA "Meliorprojekts" sagatavotais atzinums par Mailes grāvja ūdens novadīšanas sistēmas izpēti Rīgā posmā no Kokneses prospekta līdz Ķīšezeram.

[22.1] Apgabaltiesa konstatē, ka sākotnēji būvatļaujā bija iekļauts nosacījums par 10 metru aizsargjoslu (6.48. punkts), bet vēlāk minētais nosacījums pēc trešās personas lūguma tika izņemts no nosacījumiem, jo tika konstatēts, ka dabā virszemes ūdensobjekta nav. Aizsargjoslu noteikšanas mērķis ir aizsargāt dabā esošus ūdensobjektus. Kā norāda departaments, tad bija konstatējamas pretrunas teritorijas plānojuma grafiskajos pielikumos. Pielikumā Nr. 17 zemesgabalam /Adrese C/ nebija iezīmēta 10 metru aizsargjosla, bet atbilstoši Apbūves noteikumu grafiskajam pielikumam Nr. 19 "Meliorācijas attīstības plāns" – zemesgabalā Mailes grāvim bija iezīmēta 10 metru aizsargjosla. Tāpēc departaments vērsās Mājokļu un vides departamentā, lūdzot skaidrojumu.

Ar Mājokļu un vides departamenta Vides pārvaldes 2022. gada 1. marta vēstuli Nr. DMV-22-973-nd nolemts Vides pārvaldes 2021. gada 20. septembra vēstules "Par tehnisko noteikumu izsniegšanu būvprojekta "Daudzdzīvokļu dzīvojamā ēka /Adrese C/" izstrādei" punktu "Lietus ūdeņu apsaimniekošana un meliorācija" izteikt jaunā redakcijā: "Aiz zemesgabala dienvidu robežas ir izvietots lietus kanalizācijas kolektors. Būvprojektā paredzēt un grafiskajā daļā uzrādīt cauruļvada aizsargjoslu atbilstoši Ministru kabineta 2006. gada 10. oktobra noteikumu Nr. 833 "Ekspluatācijas aizsargjoslu noteikšanas metodika gar ūdensvadu un kanalizācijas tīkliem" prasībām. Paredzēt lietus

notekūdeņu savākšanu, attīrīšanu un novadīšanu pilsētas lietus notekūdeņu tīklā vai vidē, nodrošinot to atbilstību Apbūves noteikumu 97.1. punktam un Rīgas domes 2011. gada 15. novembra saistošo noteikumu Nr. 147 "Rīgas pilsētas hidrogrāfiskā tīkla lietošanas un uzturēšanas noteikumi" 2. pielikuma prasībām attiecībā uz maksimāli pieļaujamo piesārņojošo vielu koncentrāciju lietus notekūdeņu kanalizācijā un vidē novadāmajos lietus notekūdeņos (piem., paredzot priekšattīrīšanu smilšu ķērājos un naftas produktu atdalītājos). Lietus notekūdeņu izlaide pilsētas lietus kanalizācijas tīklā jāprojektē saskaņā ar Rīgas domes Satiksmes departamenta tehniskajiem noteikumiem. Būvniecības laikā un būvniecības rezultātā nedrīkst pasliktināt apkārtesošo zemesgabalu hidroloģisko stāvokli."

Ņemot vērā Mājokļu un vides departamenta Vides pārvaldes konstatēto, 10 metru aizsargjoslas prasība tika izņemta no būvatļaujas nosacījumiem, bet noteikta 3 metru aizsargjoslu kolektoram.

[22.2] Apgabaltiesa piekrīt departamentam un trešajai personai, ka aizsargjoslu var noteikt tikai dabā esošam ūdensobjektam. Nav strīda, ka dabā zemesgabalā /Adrese C/ nav virszemes ūdensobjekta, kas redzams arī fotoattēlos jeb, citiem vārdiem sakot, Mailes grāvis šai zemesgabalā ir kļuvis par meliorācijas objektu – kolektoru, kuram nosakāma aizsargjosla 3 metri.

Minēto apliecina arī SIA "Aqua-Brambis" vēstule "Par /Adrese C/, esošo Mailes grāvi" (*3. sējuma 89. lapa)*, kurā norādīts, ka Mailes grāvis kā atklāta ūdenstece eksistē posmā no G. Zemgala gatves līdz Kokneses prospektam un apmēram 150 m garā posmā no izlaides (d1400) grāvī, netālu no /Persona M/ un Ezermalas ielu krustojuma līdz Ķīšezeram. Šiem posmiem piemērojama ekspluatācijas aizsargjosla 10 m platumā. Posmā no Kokneses prospekta līdz Ezermalas ielai ir izbūvēts pašteces lietus ūdens kanalizācijas kolektors d1000. Šis cauruļvads novada lietus ūdeņus no Kokneses prospekta un pārējās augštecē esošās lietus ūdens kanalizācijas un drenāžās sistēmām, tajā skaitā arī no Mailes grāvja. Papildus tajā tiek novadīti lietus ūdeņi no apbūves teritorijas starp Kokneses prospektu un Ezermalas ielu. Cauruļvadiem piemērojama ekspluatācijas aizsargjosla – 3 metri katrā pusē (Aizsargjoslu likuma 19. panta 3. punkts).

[22.3] Senāta judikatūrā ir atzīts, ka aizsargjoslas tiesisko pamatu primāri rada dabā pastāvošs objekts (sk. *Senāta 2020. gada 28. maija sprieduma lietā Nr. SKA-77/2020, A420170116 10. punktu*). Ekspluatācijas aizsargjoslas noteikšana un attiecīgi likumā paredzētie ierobežojumi darbībām šajā aizsargjoslā ir tieši vērsti uz konkrētās komunikācijas darbības nodrošināšanu. Tādējādi Aizsargjoslu likumā paredzēto ierobežojumu jēga nav izvirzīt formālus kritērijus būvniecībai aizsargjoslās, bet gan aizsargāt komunikāciju tīklu īpašnieku tiesības tādas būvniecības gadījumā, kas varētu nelabvēlīgi ietekmēt šo komunikāciju drošību, tehnisko stāvokli un ekspluatācijas iespējas. Tāpēc nepieciešamība pēc drošas komunikācijas ekspluatācijas ir aktuāla neatkarīgi no tā, vai zemesgabalā ir likumā noteiktajā kārtībā reģistrēts apgrūtinājums. Tomēr situācijā, kurā nav skaidri ne tikai konkrētās komunikācijas izbūves apstākļi, bet arī piederība un tas, vai šī komunikācija vispār funkcionē, ir svarīgi šos apstākļus noskaidrot, lai varētu atzīt, ka šis objekts ir uzskatāms par tādu, kas bauda Aizsargjoslu likumā paredzēto aizsardzību. Proti, objekts, kurš nefunkcionē, nevar tikt uzskatīts par tādu, kas bauda Aizsargjoslu likumā paredzēto aizsardzību, jo pēc jēgas šādā situācijā nav pamata runāt par aktuālu nepieciešamību nodrošināt šāda objekta ekspluatāciju. Tādējādi, kamēr nav noskaidrots jautājums par konkrētas komunikācijas funkcionalitāti un piederību, nav identificējama reāla un aizsargājama interese, kuras dēļ būvniecības veikšanai izvirzāmi Aizsargjoslu likumā paredzētie ierobežojumi (sal. *Senāta 2022. gada 25. novembra sprieduma lietā SKA-351/2022, Nr. A420290419 10. punktu*).

Kā jau apgabaltiesa norādīja, lietā nav strīda, ka dabā zemesgabalā /Adrese C/ virszemes ūdensobjekta nav, proti, Mailes grāvis šajā zemesgabalā ir kļuvis par meliorācijas objektu – kolektoru, kuram nosakāma aizsargjosla 3 metri. Līdz ar to nepamatots ir pieteicēju arguments, ka šajā gadījumā jāievēro 10 metru aizsargjosla.

[23] Attiecībā uz pieteicēju norādīto, ka jaunajā Rīgas teritoriālajā plānojumā ir paredzēts atjaunot Mailes upīti norādāms, ka šāda norāde ir vispārīga un nekonkrēta. Departamenta un trešās personas pārstāvji norādīja, ka Mailes upīti varētu atjaunot noteiktos posmos, kur ir saglabājies virszemes ūdensobjekts, savukārt zemesgabalā /Adrese C/ nav plānots atjaunot Mailes upīti, jo tas

faktiski nebūtu iespējams un nebūtu lietderīgi. Tādā gadījumā tiktu bojāti dižkoki, turklāt šai apkārtnē ir uzbūvētas 12 stāvu mājas, un upīte būtu jāatjauno gar pašu mājas sienu.

Apgabaltiesa piekrīt trešās personas norādītajam, ka uz neskaidrām nākotnes iecerēm nevar aprobežot personas īpašumtiesības.

[24] Atbilstoši Rīgas domes Mājokļu un vides departamenta Vides pārvaldes 2022. gada 1. marta vēstulē Nr. DMV-22-973-nd minētajam būvniecības rezultātā nedrīkst pasliktināt apkārtesošo zemesgabalu hidroloģisko stāvokli. Apgabaltiesa nepiekrīt pieteicējiem, ka prasība nepasliktināt apkārtesošo zemesgabalu hidroloģisko stāvokli liedz apbūvēt zemesgabalu /Adrese C/. Trešā persona norāda, ka pieteicēji nepamatoti apgalvo, ka gruntsūdeņus nav iespējams ielaist pilsētas lietus notekūdeņu tīklā. Ir vispārpieņemta ceļu projektēšanas un izbūves prakse, izbūvējot drenāžas sistēmu.

Attiecībā uz pieteicēju iebildumiem neradīt hidroloģiskā režīma izmaiņas blakus esošajos zemesgabalos trešā persona pasūtīja VSIA "Meliorprojekts" atzinumu par Mailes grāvja ūdens novadīšanas sistēmas izpēti Rīgā posmā no Kokneses prospekta līdz Ķīšezeram. VSIA "Meliorprojekts" 2024. gada 20. decembrī veica Mailes grāvja ūdens novadīšanas sistēmas izpēti posmā no Kokneses prospekta līdz Ķīšezeram, t.sk. papildus izpēti par īpašumu /Adrese C un D/, kur paredzēta daudzdzīvokļu dzīvojamās ēkas būvniecība, saistību ar Mailes grāvja ūdens novadīšanas sistēmu. Izpētes gaitā tika veikta kamerāla dažādas kartogrāfiskās informācijas izpēte par Mailes grāvi, tā sateces baseinu, vēsturisko grāvja novietojumu un mūsdienu situāciju.

[24.1] Atzinumā norādīts, ka 2024. gada septembrī Rīgas domes Mājokļu un vides departaments veica Mailes grāvja tīrīšanu posmā no kolektora iztekas Ezermalas ielā līdz Ķīšezeram. Kolektora izteka un Mailes grāvja dibena atzīme šajā vietā ir zem ezera ūdens līmeņa un bija izveidojies liela diametra kolektora iztekas piesērējums, kas tika likvidēts. Tika uzlabota kolektora caurvades spēja un nodrošināta labāka lietus ūdens novadīšana (*Rīgas dome. Teritoriju applūšanas mazināšanai Rīgas pašvaldība attīra meliorācijas sistēmas. LV portāls, 20.09.2024. Pieejams: https://lvportals.lv/dienaskartiba/367883-teritoriju-applusanas-mazinasanai-rigas-pasvaldiba-attira-melioracijas-sistemas-2024)*.

[24.2] Gar īpašuma /Adrese C/ dienvidu robežu ir saglabājies vecā Mailes grāvja posms. Liela diametra kolektors d 1000 mm, kas novada ūdeni no Mailes grāvja augšteces, virzās blakus vecā Mailes grāvja posmam uz dienvidiem no tā. Vecā grāvja posms pievienots liela diametra kolektoram ar uztvērējaku un cauruļvadu. Būtisks apstāklis, kas īslaicīgi var ietekmēt ūdens līmeni vēsturiskajā Mailes grāvja posmā pie /Adrese C/, kā arī grāvim pieguloš̄as platības gruntsūdens līmeni, ir Ķīšezera ūdens līmenis un maksimālie iespējamie ūdens līmeņi, kurus ietekmē arī jūras vējuzplūdi. Tas nozīmē, ka īslaicīgi jūras vēju uzplūdu laikā pie augstiem ūdens līmeņiem Ķīšezerā, ezera ūdens līmenis pa kolektoru var nokļūt vēsturiskajā Mailes grāvja posmā pie /Adrese C/, piepildīt grāvi ar ūdeni un īslaicīgi arī paaugstināt gruntsūdens līmeni grāvim pieguļošajā platībā.

[24.3] Atzinumā izdarīti šādi secinājumi: 1. tiešu un ilglaicīgu iespaidu uz pastāvīgo gruntsūdens līmeni īpašumā /Adrese C/ 2024. gadā veiktie liela diametra kolektora iztekas daļas tīrīšanas darbi pie Ezermalas ielas nevar dot, tomēr ir ievērojami palielināta Mailes grāvja kolektora starp Ezermalas ielu un Kokneses prospektu caurvades spēja; 2. vēsturiskā Mailes grāvja posms /Adrese C un D/ šobrīd ir vietējas nozīmes grāvis. Tas veic grāvim pieguļošās platības (līdz 50 m attālumā) gruntsūdens līmeņa pazemināšanu un lokālu lietus ūdens uzkrāšanu un novadīšanu uz blakus esošo Mailes grāvja liela diametra kolektoru; 3. no hidromelioratīvā viedokļa būvprojekts minimālā sastāvā "Daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas būvniecība /Adrese C/" izstrādāts atbilstoši uz būvatļaujas izdošanas brīdi spēkā esošajam teritorijas plānojumam, kā arī šobrīd spēkā esošajam teritorijas plānojumam; 4. liela diametra kolektora pārbūve par grāvi (renaturalizācija) nav pamatojama ne no ekonomiskā, ne no dabas aizsardzības viedokļa.

[24.4] Apkopojot minēto, apgabaltiesa secina, ka pieteicēju iebildumi par to, ka būvniecība pasliktinās apkārtesošo zemesgabalu hidroloģisko stāvokli un tādēļ ēkas celtniecība šai zemesgabalā nav iespējama, ir nepamatoti.

[25] Senāts 2016. gada 25. oktobra lēmumā lietā Nr. A420241114 (SKA-824/2016) ir norādījis, ka būtu jāpiesargās Vides aizsardzības likuma 9. panta trešajā daļā ietverto *actio popularis* (pieteikumu sabiedrības interešu aizstāvībai) iespēju attiecināt uz lietām, kurās atsauce uz vides aizsardzību ir maznozīmīga, formāla, kurās pieteikumā uzrādītie apstākļi neuzrāda vērā ņemamu vides apdraudējuma risku. Pretējā gadījumā neierobežotas pieteikuma iesniegšanas (un sekojošas būvatļaujas darbības apturēšanas) iespējas pavērtos arī triviālos gadījumos, kuros nepastāv nopietnas bažas par kaitējumu videi. Tādu lietu izskatīšana tiesā neveicinātu nedz Vides aizsardzības likuma, nedz Orhūsas konvencijas mērķu sasniegšanu un nedotu pozitīvo ietekmi vides aizsardzībā, bet nesamērīgi ierobežotu būvniecības īstenotāju tiesības.

Apgabaltiesa piekrīt trešās personas norādītajam, ka izskatāmajā gadījumā pieteicēju atsaukšanās uz vides argumentiem ir formāla, jo nesatur pamatotus argumentus par būvatļaujā paredzētās būvniecības ieceres būtisku ietekmi uz vidi, aprobežojoties ar pieteicēju pieņēmumiem par būvniecības nelabvēlīgo ietekmi uz vidi.

[26] Papildus ir norādāms, ka tiesai nav jāatbild uz iebildumiem, kuri nav juridiski nozīmīgi. Tāpat tiesa nav ierobežota sprieduma argumentāciju veidot tā, ka uz katru dalībnieka iebildumu nav sniegta tieša detalizēta atbilde. Ir svarīgi, lai visi būtiskie argumenti un apstākļi būtu aplūkoti pēc būtības un kopsakarā (sk. *Senāta 2019. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. SKA-52/2019, A420148815 5. punktu*).

[27] Apgabaltiesas ieskatā pirmās instances tiesa kļūdaini izvērtēja detālplānojuma izstrādes nepieciešamību, tāpēc tās spriedums nav pareizs.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307., 309. pantu un 329. panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt /Organizācija A/, /Persona E/ un /Persona D/ pieteikumu par Rīgas valstspilsētas pašvaldības Pilsētas attīstības departamenta 2022. gada 9. maija lēmuma Nr. DA-22-12429-nd atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja V. Zommere

Tiesneši I. Amona

K. Berķis